

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Caput III. De eo, qui præmonitus a S. Fide per fenestram turris saltu
evasit: et de mirabili asino.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A
* Lab. solis
* an adfuis-
set?
* Lab. Nec
* Lab. ligneis

imperare scelus *, nisi et ipsemet, magno comitante equitatu, abisset *. Neque * umquam, qui nexus ducebatur, nomen S. Fidis, ut erat præmonitus, deseruit, donec via vocis, lineis * coarctata laqueis, suffocato gutture, intercluderetur; mox deinde pendentem deserunt; et cum jam paululum in revertendo elongarentur, respiciunt, furcas vacuas cernunt. Tunc cum magno strepitu regressi, hominem, durius ligatum, relevant sursum; rursus quoque, cum revertentes retrospecterent, humi secundo furciferum elapsum hauriunt. Et jam aliqui virtutem S. Fidis esse dicebant, cum crudelis bellua eos minaciter cum exprobratione increpitans, reticere coëgerit. Tum multo durius atque immanius hominis guttur, ut fertur, renovatis augens retortis c, tãndiu pendentem observavit, quamdiu strangulatum incunctanter putaverit. Et tamen, cum per clivum montis jam revertens * descendere cœpisset, non potuit pati male sollicitus, quin torva lumina retorqueret, visoque miraculo, recurrit, reperiensque hominem solitum et incolumen, hæsitabat, quid faceret: cæteri vero, jam manifeste S. Fidis virtutem unanimes prædicantes, scelestissimi facti dominum suum reum esse, conclamant, nec se ultra tam indignum facinus passuros.

c
* Lab. male revertentes

B
quo viso, injustus iudex, facti punitens, ad S. Fidem proficiscitur.
* Lab. dignum
* Lab. exponens
* Lab. Ephæbis

45 Videns ergo senior miraculum, quod esset factum *, ductus pœnitentia, cœpit illum obsecrare, ut sibi ignosceret. Ille nequaquam acquiescens, ad S. Fidem potius itum ire, ut injuriam hanc exponat *, ait. Tum præfatus Hadimarum cernens viri obstinationem, et ipse quoque cum quindecim suæ domus Ephœbis * nudis pedibus et inermis ad sanctam Virginem festinavit. Cerneret ambos Hadimarus (nam utriusque id nomen erat) ante sacram imaginem tamquam ante tribunal concertare, hunc accusantem, illum suum peccatum confitentem et emendationem proferentem. At vero seniores loci intercedentes, dictata pro leto * hominis legali emendatione, inter eos concordiam fecerunt. Hoc miraculum plebeio relatu, ut dixi, jam passim auditum, concors monachorum sententia postea mihi verius retulit d. Utque dictis fidem facerent ampliorem, quemdam juvenem, Gerbertum nomine e, memorati Hadimari consobrinum, in testimonium accersunt, qui cum illo ad Conchas post ereptionem a suspendio venerat;

* Lab. letho

d
e

C
CAPIT. XI.
Captivus aliquis miro modo carcere liberatus.
* Lab. sancta fides

f
* Lab. ferire

* Lab. recto telendit tramite

* Lab. destruxerant

sed et ipsum Hadimarum, si mihi fuisset spatium, vel per legatos vocatum expectare, vel iter ad ipsum extendere, potuissem videre; nec tempus plus quinquennio dicebant, ex quo id evenerat, defluxisse, ipsumque superstitem esse. 46 Rursus de alio homine rem mihi opinatissimam unanimes retulere, qui cum diutina carceris custodia affligeretur, atque incessanter ad S. Fidem exclamaret, mox ei S. Fides vigilanti apparuit; quæ cum rogata, S. Fidis * vocabulo se nominaret, protinus marculum / vetustissimum scabraque rubigine obductum præbens, jubet illo compedes feriri *, dein ferri fragminibus onustum, ad Conchas celeriter proficisci; cujus monita ille perficiens, pervio carceris obstaculo, absque humano impedimento, divino fretus munimine, ad S. Fidem recta tendit *, et pro magno beneficio magnas gratias Deo sanctæque ejus non ingratus reddidit. Fuit ibidem marculus circiter tres annos appensus, ut insigne tanti miraculi peregrinantibus non deesset. Id nimis successui, quod in memoratum opus marculum etiam destruxerunt *. Mirum

dictu! Unde putas, sancta Fides corporeum marculum habuerit? Sed non debemus ratione humana divinum opus æstimare, sed factum fideliter credere.

AUCTORE
BERNARDO

ANNOTATA.

a Hadimarum hunc ab Ademaro, vicecomite Lemovicensi, qui tom. II Historiæ domus Arcevicæ pag. 47 diplomati subscriptus invenitur, diversum esse, satis mihi quidem videtur indicare Bernardus, dum Hadinarum virum quidem nobilissimum, at minime Lemovicensem vicecomitem vocat. Fortassis Hadimarum iste unus ex Ademaris est, qui a Gaufrido in Chron. tom. II Biblioth. Mss. pag. 283 ad annum 1028 recensentur. Porro de provincia Lemovicensi consule Hadrianum Valesium et Baudrandum.

b Senior, id est, dominus. Consule dicta superioris pag. 305 lit. g.

c Retortæ hic pro vimineis vinculis, aut funibus sumuntur. Præter alia, quæ Cangius ad hanc vocem observat, olim, ut et apud Hibernos, ejusmodi vimineo vinculo strangulatos patibulis affixos fuisse, constare assertit.

d Labbeus ita legit: Plebeio relatu, ut dixi, jam passim relatum, concordi monachorum sententia postea relatum est.

e Apud Labbeum desunt hæc: Gerbertum nomine. Is mihi aliunde notus non est.

f Marculus est pusillus malleus, teste Isidoro lib. xix Orig. cap. 17. In titulo vero capituli apud Labbeum legitur martellum, qui est malleus medioeris, de quo plura vide in Lexico Cangii, verbo Martus et Martellus.

CAPUT III.

De eo, qui præmonitus a S. Fide per fenestram turris saltu evasit: et de mirabili asino.

Rem mirabilem, cunctisque sæculis memorabilem, et etiam fastidiosis lectoribus succinctam narraturus, Deum, fontem sapientiæ vivum, fideliter deprecor, ut divinæ sapientiæ affluentiam intra pectoris mei arcana infundere, Sanctique Spiritus rore sensus mei ariditatem dignetur irrigare, quatenus ea, quæ vera sunt, ad utilitatem audientium * congruo rectoque sermone valeam expromere, ne * sententia mea a recto tramite exorbitando per inanes res, secus quam veritas habet, deviare inceptet. Miles quidam, qui erat in captione in pago Rotenico, castro Perso, sub dominio Amblardi cujusdam nobilissimi viri a, datis pro se obsidibus, ad S. Fidem, quasi aliud negotium acturus, quod * potuit, occultus venit. Deinde statuto placito sese in captionem recepit, unde qualiter post aliquantum temporis divina visitatione evaserit, dicendum erit. Sed primum terræ illius situs et qualitas paucis verbis repetenda.

F
CAPIT. XII.
In Ruthenico tractu,

* apud Lab. deest audientium
* Lab. nec

a
* Lab. quo

cujus descriptio datur,

48 Est patria per omnia montuosa et etiam per loca horridis scopulis adeo edita, ut vix visus altitudinis vastitate queat exsaturari; sed inter hæc ubi forte planities occurrit, frugum proventibus adeo fecunda, ut pinguis Cereris Bacchique

AUCTORE
BERNARDO.
b
* Lab. videtur
* Lab. soli

Bacchique optimi b nulla terra feracior mihi fuisse videtur. Hanc illi ingenuitatem ex eo accidisse opinor, quod sit his nostris regionibus editior et ideo hiberni frigoris immanitate rigidior, sitque solis * vicinior, utpote ad Australem plagam sita, et ideo aestivo fervore calidior, in aestate videlicet, propter vicinitatem solis torrenti calore nimis exæstuat; in hyeme vero propter altitudinem terræ nimis frigidibus riget, sicut ubi Auster liberioribus habentibus regnat. Igitur repugnantis diversæ naturæ, quanto magis tellus illa urgetur, tanto magis excoquitur vitium, atque exudat inutilis humor, ac per hoc facta est lætioris dulcorisque germinis terra genitrix: sed quia, ut diximus, montium scopulorumque dissimilitudine a nostro solo discrepat, ideo contigit, ut prænominati oppidi structura, super excellentissimæ rupis soliditate fundata, per spatiosum aeris inane longe eminentior exurgat. Porro oppidanorum mansio de parte illa habetur, quæ planior habitabiliorque videtur, habens arcem erectam in editiore * loco, ad illam videlicet plagam, qua * altiore ruitur præcipitio; de qua etiam parte in summo turris solario herilis camera erat, ubi ipse senior * heros cum familiaribus sopitus placidum carpebat peccatore somnum. Extra quam cameram in eodem solario de parte reliqui municipii captivus, quem dixi, ponderosa mole ferri cruribus innexus, trium vernaculorum custodia servabatur.

* Lab. medio-
cri
* Lab. quæ
B
* apud Lab.
deest senior

quidam in
alta turre
vinculis do-
tentus, mo-
nente S. Fide,

* apud Lab.
deest et

* Lab. addit
cum

inde desilit
sine ulla sui
læsione,
* apud Lab.
deest ille

* Lab. substi-
tit

* Lab. affe-
ctando

49 Huic S. Fides jam dudum ad se querelosis vocibus exclamanti, jamque pene desperanti, sopitis custodibus, corporali specie conspicibilis apparuit. Quæ cum rogata, ab illo, quænam esset, sanctam Fidem se esse, responderet, protinus instantia precum illius se esse fatigatam, adjecit, imo etiam diutino clamore coactam, a Deo tamen missam, ut eum absolvat, venisse. Quare igitur, inquit, longas moras innectis? Perrumpe per medium camera ac per summam turris fenestras elabere. Cumque ad vocem momentis reptare cœpisset, evigilans senior male sollicitus, ferri tinnientis advertit motum. Dein excitatæ cubiculariæ, ut tardos cogat custodes, minaciter auctoritate jubet. Quod cum illa perfecisset, et * clauso ostiolo, in conclave se recepit. Post aliquot horarum excursus, ecce, de integro S. Fides apparens hortatur hominem, ut rem aggrediatur; quod * ille statim faciens, reperto ostio clauso, in lectum vacuo conatu regreditur. Rursus quoque senior, ferrea collisione experrectus, pedissequam, ut prius, remisit. Illa, peracto herili præcepto, regressa, ostium cubilis per voluntatem Dei apertum dimisit.

50 Post hæc omnibus multo graviore sopore oppressis, ecce S. Fides tertio manifestata durius severiusque hominis arguit ignaviam; cumque ille * impedimentum ostii objiceret, seseque jam bis delusum, quam graviter ferret; Noli, inquit illa, dubitare, quia habebis pervium iter, et Deus adjuvabit te. Ille vero, confidens in Deo, gressu, quo poterat, cœpit motare se, et sic tandem cum magna difficultate penetrato cubili, ad ipsas fenestras subsistit *, casus altitudinem vehementer expavescens. Tunc S. Fides, adhuc labantis animi hominem comitata, et quasi viam assectando * præcedens, illum viriliter exhortari cœpit: Age, inquit, fiducialiter: non alio modo jam evadere poteris. Similiter olim Israeliticus populus in ultionem sceleris urbis Gaba, tribum Benjamin debellans, antequam triumphum obtinisset, divino monente ora-

culo; usque ad trinum conatum laborasse legitur c. Ad extremum ille in miserabili positus discrimine, assumpta audacia, acposito d corde in periculo, pedes primum per fenestram emittens foras, se totum vasto credit præcipitio, sed numquam mollius suaviusque sua pensilis pluma Sardanapalum fovit e, quam hunc durissima rupes exceptit; adeo divina supportante virtute, ut, cui natura negaverat alas, hic plane volare, non cadere videretur. Quo miraculo factus securior, etiam multo profundioris præcipitii saltum addere non dubitavit; nam de summis scopulis, super quos arcis tota moles innitebatur, super inferiores ruens, ad certissimum terræ solum tertio saltu perlabitur.

51 Mirum dictu et terribile auditu, quo ausu mens humana tantum periculi invadere unquam potuerit, nam et ipse talia narrando, fateor, nimio horrore totus intremisco. Sed, qui Sanctam suam voluit glorificare tali miraculo, dedit huic non terri tanto præcipitio, in quo, licet nihil læsionis receperit, crepitus tamen contonsarum * bodiarum f in primo quidem saltu usque ad aures dormientis pervenit. De qua remiles expergefactus, nimio furore succensus, servis suis rem prænuñtiat, reos culpato, furciferos judicat; postremo minaciter imperat, ut quamprimum fugientem insequantur. Illi, senioris monita ridiculo habentes, attriti cadaveris frusta se in crastinum lecturos satis in tempore, promittunt. Illis tamen nequaquam acquiescens faces, lampadesque accendi, atque per aliam partem, qua facilior erat descensus, cursores velociter præcedere, hominemque comprehendere præcepit. Ille tædarum hauriens fulgorem, unaque sese persequendum vociferationem jam in proximo audiens, incertus, quid ageret, utpote gravatus utraque vestigia maximo pondere ferri, ad effugium * tamen parvæ sylvæ, quam per providentiam Dei oppidi vicinam natura perduxerat *, vi, qua poterat, reptans, sese totis annixus * viribus contrahere contendit; nec ab aliquo cogi opus erat, cui ipsa necessitas imperabat, nec reprehendenda tarditas, qui, ut sibi videbatur, segnior incedebat testudine.

52 Cumque in hujus anxietatis laboraret discrimine, et jam se * intra condensa arbuscularum aliquantulum colligeret, mirum in modum offendit asinum g, in cujus faucibus nodata zona pro capistro, asinino tergo more insedit femineo, versis ex uno latere cruribus, propriæ commodi potius rationem ducens posthabuit honestatem virilem. Actum erat procul dubio, si unius puncti spatio fugientem hic asinus fuisset remoratus. Numquam expeditiore blandioreque tolutatura h campitor i equus aut * regalis incescit, quam per mediam regionem asinus in eam partem, qua fugitivus minus querendus putaretur, transiit. Interea sessor, non adeo securitate fretus, subinde arrigit, animamque reprimit, subinde respectat, et retorquet aciem, si forte aliquem vel audire, vel videre posset, donec, jam octo pene peractis millibus, se satis in tuto videret. Et jam diescebat, et jam mortales egros aurora promicans ad laboris exercitium cogebat. Tunc ille, alligato ad quoddam virgultum asino, ubi silices duriores vidit, paululum a semita se detorsit; quorum ictum ferreus rigor excipiens in modum glaciei facilem sui resolutionem dedit k. Inter agendum vero cœlestis asinus evanuit; nam respiciens ille, neque animal ipsum vidit, neque etiam animalis

D
c
d
e

ac reperto
præter expec-
tationum
asino

* Lab. contu-
sarum

f

E

* Lab. effi-
giem
* Lab. pro-
duxerat
* Lab. anni-
sus

insidens fuga
elabitur,
* Lab. omittit
se

g

F

h i
* Lab. capitor
equus ac

k

A malis vestigium, quantalibet investigatione insistens, in aliquo penitus invenire potuit; cingulum vero ad argumentum miraculi, ubi ipse nexerat, reperit.

53 Ergo ad S. Fidem pedestri itinere recta tetendit. Nullum pulchrius basilicam S. Salvatoris aut speciosius spectaculum intravit ante hunc diem, neque aliquid libentius populus Conchacensis aliquando aspexit, quam quod nobilis viri clarissima persona * ac procer pulcherrimi corporis statura, ponderosam ferri massam gestans humeris, per circumfusas solemnizantium turmas * perrumpit, tamquam leo, qui, fracto carcere, grandi mole catenarum oneratus colla, nativum sylvæ repetit refugium. Tunc homo coram omni populo, ibidem deposito onere, hostilem sarcinam, quam captivam collo advexerat, libertate donat, ac felici postliminio redux seniores cum omni populo tanti miraculi novitate lætificat. Dein amicorum animos diu in mœnore suspensos explet inopinæ reversionis gaudio, nec aliquid tristitiæ captivitas illa post hoc * intulit, cui nec damnum pecuniæ successit, nec detrimentum corporis.

54 Sed quid putas, de illo asino conjiciendum esse, nisi benignæ virtutis angelum fuisse, in figuram humilioris jumenti manifestatum? Super quod etiam ipse Salvator residens, ut sæcularis pompæ contumacitatem humiliaret, vi-
liori gestamine vehi potius voluit, cum tamen esset ille excelsus super omnes gentes Dominus, et super cœlos gloria ejus. O magnum meritum unius Puellæ! O admirabile donum uni Femine concessum! O admirabilis et ineffabilis gratia uni Virgini præstita, cujus virtutes nec calamo notari, nec etiam lingua humana jam expediri poterunt; non enim ibi S. Fides tantummodo, ubi corpore requiescit, miraculis pollet, sed etiam, sicut ab his, qui quotidianis ejus intersunt virtutibus, didici, in terra, in pelago, in carcere, in infirmitatibus, in periculis multis, et, ut ipse jam ex parte probavi, in necessitatibus variis, si quis eam recto corde interpellaverit, præsentem sentiet; et ubicumque S. Fides habet nomen, ibi quoque habet virtutem ad laudem et gloriam Christi Dei omnipotentis l.

55 **B** Sed quid putas, de illo asino conjiciendum esse, nisi benignæ virtutis angelum fuisse, in figuram humilioris jumenti manifestatum? Super quod etiam ipse Salvator residens, ut sæcularis pompæ contumacitatem humiliaret, vi-
liori gestamine vehi potius voluit, cum tamen esset ille excelsus super omnes gentes Dominus, et super cœlos gloria ejus. O magnum meritum unius Puellæ! O admirabile donum uni Femine concessum! O admirabilis et ineffabilis gratia uni Virgini præstita, cujus virtutes nec calamo notari, nec etiam lingua humana jam expediri poterunt; non enim ibi S. Fides tantummodo, ubi corpore requiescit, miraculis pollet, sed etiam, sicut ab his, qui quotidianis ejus intersunt virtutibus, didici, in terra, in pelago, in carcere, in infirmitatibus, in periculis multis, et, ut ipse jam ex parte probavi, in necessitatibus variis, si quis eam recto corde interpellaverit, præsentem sentiet; et ubicumque S. Fides habet nomen, ibi quoque habet virtutem ad laudem et gloriam Christi Dei omnipotentis l.

56 **C** Nam cum ipse quadam die ante plateam templi spatia-
retur, pellemque agniculi, veluti gratia ludendi, in manu ventilaret, mox ei quidam Burgensis d illius villæ Barnardus (Porcellum cognomine dicunt) furibundus insilivit, et quia consimile tergo transacta die perdidit, ipsum fore *, falsa opinione delusus, non dubitavit; unde, sicut erat temulentus ac sobrietatis

impos-

lancur motu, et sermone vulgari Boias vocant. Ita Cangius, apud quem plura vide verbo Boia.

g Hunc non fuisse brutum animal, sed benignæ virtutis angelum, infra conjectat Andegavensis scholasticus, cui hac in re fulem, qui vult, habeat.

h Tolutatura vox est derivata a verbo non satis Latino tolutare. Dicuntur autem equi tolutare seu tolutum incedere, cum crura altius in currendo tollunt et subsultim incedunt. Gallice troter dicitur. Adisis Menagium in Lexico Etymologico eodem verbo troter.

i Campitor equus, inquit Cangius in Lexico, est cursor, stadiodromus equus, Gallice cheval de manège, de course.

k Durioribus silicibus vincula disrupta fuisse, indicat Bernardus.

l Labbeus addit: Qui omnipotentiae suae habentis cum Patre et Spiritu Sancto coæterna unitate regnat per sæcula æternaliter manentia. Amen.

lancur motu, et sermone vulgari Boias vocant. Ita Cangius, apud quem plura vide verbo Boia.

g Hunc non fuisse brutum animal, sed benignæ virtutis angelum, infra conjectat Andegavensis scholasticus, cui hac in re fulem, qui vult, habeat.

h Tolutatura vox est derivata a verbo non satis Latino tolutare. Dicuntur autem equi tolutare seu tolutum incedere, cum crura altius in currendo tollunt et subsultim incedunt. Gallice troter dicitur. Adisis Menagium in Lexico Etymologico eodem verbo troter.

i Campitor equus, inquit Cangius in Lexico, est cursor, stadiodromus equus, Gallice cheval de manège, de course.

k Durioribus silicibus vincula disrupta fuisse, indicat Bernardus.

l Labbeus addit: Qui omnipotentiae suae habentis cum Patre et Spiritu Sancto coæterna unitate regnat per sæcula æternaliter manentia. Amen.

lancur motu, et sermone vulgari Boias vocant. Ita Cangius, apud quem plura vide verbo Boia.

g Hunc non fuisse brutum animal, sed benignæ virtutis angelum, infra conjectat Andegavensis scholasticus, cui hac in re fulem, qui vult, habeat.

h Tolutatura vox est derivata a verbo non satis Latino tolutare. Dicuntur autem equi tolutare seu tolutum incedere, cum crura altius in currendo tollunt et subsultim incedunt. Gallice troter dicitur. Adisis Menagium in Lexico Etymologico eodem verbo troter.

i Campitor equus, inquit Cangius in Lexico, est cursor, stadiodromus equus, Gallice cheval de manège, de course.

k Durioribus silicibus vincula disrupta fuisse, indicat Bernardus.

l Labbeus addit: Qui omnipotentiae suae habentis cum Patre et Spiritu Sancto coæterna unitate regnat per sæcula æternaliter manentia. Amen.

lancur motu, et sermone vulgari Boias vocant. Ita Cangius, apud quem plura vide verbo Boia.

g Hunc non fuisse brutum animal, sed benignæ virtutis angelum, infra conjectat Andegavensis scholasticus, cui hac in re fulem, qui vult, habeat.

h Tolutatura vox est derivata a verbo non satis Latino tolutare. Dicuntur autem equi tolutare seu tolutum incedere, cum crura altius in currendo tollunt et subsultim incedunt. Gallice troter dicitur. Adisis Menagium in Lexico Etymologico eodem verbo troter.

lancur motu, et sermone vulgari Boias vocant. Ita Cangius, apud quem plura vide verbo Boia.

g Hunc non fuisse brutum animal, sed benignæ virtutis angelum, infra conjectat Andegavensis scholasticus, cui hac in re fulem, qui vult, habeat.

h Tolutatura vox est derivata a verbo non satis Latino tolutare. Dicuntur autem equi tolutare seu tolutum incedere, cum crura altius in currendo tollunt et subsultim incedunt. Gallice troter dicitur. Adisis Menagium in Lexico Etymologico eodem verbo troter.

i Campitor equus, inquit Cangius in Lexico, est cursor, stadiodromus equus, Gallice cheval de manège, de course.

k Durioribus silicibus vincula disrupta fuisse, indicat Bernardus.

l Labbeus addit: Qui omnipotentiae suae habentis cum Patre et Spiritu Sancto coæterna unitate regnat per sæcula æternaliter manentia. Amen.

CAPUT IV.

Aliud de Gerberto miraculum. Item de peregrino capto et vinculado subitoque S. Fidis auxilio liberato.

Revocetur ad memoriam ille Gerbertus a, cujus mentionem jam dudum in superiore libro fecimus, quemque post evulsionem oculorum, more illuminati Witberti b, illuminatum diximus, provida videlicet mirabilique summi Artificis dispensatione, ut virtutem, cui in alio congratulatus fuerat, atque, cui acciderat ultra omnia, quæ in mundo felicia putantur, beatificaverat, ut ipse aiebat, cum primum sibi accidisset videre prædictum Witbertum, hanc demum in semet ipso factam cerneret, ac præter spem simili felicitate gauderet; deinde tamen, ne insolentia quandoque elatus ad desertæ militiæ malum reverti ultra præsumeret, justo Dei consilio unius restauratorum oculorum lumen amisisset, reliqua oculi substantiæ salva integritate, dextrum vero integrum retinuisse et ita deinceps vitam sinceram in tranquillo, et absque remeandi sollicitudine egisse scripsimus. Hujus miraculi certitudinem, sicut ipsi in priorie itinere audivimus et vidimus, inter cætera compendiosissime litteris designatam, post in patriam regressi latius emendati usque digessimus. At vero dum aliquot annorum, ut paulo ante dixi, intervalla exstitissent c, quibus neque Conchas rediissem, nec legationem misissem, de hoc Gerberto haud impar priori accidit miraculum.

56 Nam cum ipse quadam die ante plateam templi spatia-
retur, pellemque agniculi, veluti gratia ludendi, in manu ventilaret, mox ei quidam Burgensis d illius villæ Barnardus (Porcellum cognomine dicunt) furibundus insilivit, et quia consimile tergo transacta die perdidit, ipsum fore *, falsa opinione delusus, non dubitavit; unde, sicut erat temulentus ac sobrietatis

impos-

lancur motu, et sermone vulgari Boias vocant. Ita Cangius, apud quem plura vide verbo Boia.

g Hunc non fuisse brutum animal, sed benignæ virtutis angelum, infra conjectat Andegavensis scholasticus, cui hac in re fulem, qui vult, habeat.

h Tolutatura vox est derivata a verbo non satis Latino tolutare. Dicuntur autem equi tolutare seu tolutum incedere, cum crura altius in currendo tollunt et subsultim incedunt. Gallice troter dicitur. Adisis Menagium in Lexico Etymologico eodem verbo troter.

i Campitor equus, inquit Cangius in Lexico, est cursor, stadiodromus equus, Gallice cheval de manège, de course.

k Durioribus silicibus vincula disrupta fuisse, indicat Bernardus.

l Labbeus addit: Qui omnipotentiae suae habentis cum Patre et Spiritu Sancto coæterna unitate regnat per sæcula æternaliter manentia. Amen.

lancur motu, et sermone vulgari Boias vocant. Ita Cangius, apud quem plura vide verbo Boia.

AUCTOR
BERNARDUS.

CAP. XIII.
Dum Gerbertus, uno jam captus oculo,
a
b

F

c

a furibundo viro, tamquam fur, invadit, alterum sanum amittit;
d

*supple tu-rem

40 impos,